

**Recovering Traditional Halakhah
Non-Legalistic Law**

<http://torahinmotion.org/>

2009/ 5769

Elisha Ancselovits

**TABLE OF CONTENTS
Ten topics – Eight classes**

1. Beyond Legalism (to Sagacity) – 1	2-3
2. Beyond Historicism	4-5
3. Beyond Hukkim (Inexplicable Laws)	6-7
4. Shabbat – Work and Rest	8-9
5. The Injunction Against Taking Interest (I and II)	10-13
6. Beyond Legalism – 2 Are Legal Categories Manipulated?	14
7. Beyond Legalism – 3 Are Substantive Issues Debated Technically?	15-17
8. Sacred versus Fetish	18-19
9. The Human Need to Retain Forms (I and II)	21-23
10. The Qualities of a Decisor (Posek)	24-25

BEYOND LEGALISM - 1

CONVERSION?

Babylonian Talmud Yebamot 47a	תלמוד בבלי מסכת יבמות דף מז עמוד א
A man once came to R. Yehuda and told him: I converted myself	מעשה באחד שבא לפני רבי יהודה, ואמר לו: נתגיירתי ביני לבין עצמי,
R. Yehuda said to him: Do you have witnesses? He replied: no. Do you have sons? He replied: yes.	א"ל רבי יהודה: יש לך עדים? אמר ליה: לאו. יש לך בנים? א"ל: הן.
[R. Yehuda] told him: You are believed to invalidate yourself, but not your sons.	א"ל: נאמן אתה לפסול את עצמך, ואי אתה נאמן לפסול את בניך.

R. Asher b. Yechiel (Rosh, 1250-1327), commentary **הרא"ש על יבמות פרק ד, סימן לה**

That which he said, "you are believed to invalidate yourself" does not mean that he invalidates a daughter of Israel through relations... for his testimony is worthless even as regards himself, and if he has relations with a daughter of Israel he does not invalidate her. His testimony is only effective in regard to himself as far as his having personally forbidden himself as a gentile, and he may not have relations with a daughter of Israel	והא דקאמר שנאמן לפסול את עצמו לא לענין זה שאם בא על בת ישראל פסלה... [ד] אין עדותו כלום ואפילו לענין עצמו ואם בא על בת ישראל לא יפסלה אלא לענין זה מהני עדותו לעצמו דשוי לנפשיה חתיכה דאיסורא ואסור בבית ישראל
--	--

Responsa Har Tzvi YD # 223 **שו"ת הר צבי יורה דעה סימן רכב**

In principle, he is not even believed regarding himself... To wit, he is not believed to invalidate himself but only to be obligated to immerse	מעיקר הדין גם לגבי עצמו אינו נאמן כלל... כלומר, מה שהוא נאמן לפסול את עצמו זה אינו אלא לענין טבילה שחייב לטבול
---	--

TESTIMONY AND DIVORCE

Rambam, Laws of Testimony 10:1-2, 12:1, 11:6 **רמב"ם הלכות עדות י, א-ב; יב, א; יא, ו**

The wicked are Biblically invalid to testify... Who is considered wicked? Whoever violates a sin deserving of lashes... One who is invalidated to testify... is invalidated although he was not warned beforehand and thus not lashed. When is this the case? When he has violated matters that have achieved widespread acceptance among Jews as sins... To summarize, any violator regarding whom the witnesses have sufficient indication that the violator knew that he was being wicked and willfully sinning, is invalid What is the difference between being invalid to testify Biblically and being invalid Rabbinically? The past testimony of one who is Biblically invalid is void although he had not been declared [invalid] in the synagogues and houses of study.	הרשעים פסולים לעדות מן התורה... אי זהו רשע כל שעבר עבירה שחייבין עליה מלקות זהו רשע ופסול... הנפסל בעבירה... אע"פ שלא התרו בו שהרי אינו לוקה הרי זה פסול לעדות, במה דברים אמורים כשעבר על דברים שפשט בישראל שהן עבירה... כללו של דבר כל עבירה שהדברים מראים לעדים שזה ידע שהוא רשע ועבר בזדון אף על פי שלא התרו בו הרי זה פסול לעדות... מה בין פסול לעדות מן התורה לפסול מדבריהם, שהפסול מן התורה שהעיד עדותו בטלה אע"פ שלא הכריזו עליו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות...
--	---

Rambam, Laws of Divorce 1:1, 6:7**רמב"ם הלכות גירושין פרק א הלכה א, ו הלכה ז**

A woman can only be divorced with a written document	אין האשה מתגרשת אלא בכתב שיגיע לה וכתב זה הוא הנקרא גט
If we have only Biblically invalid witnesses on whom to rely, it is not a <i>get</i>	...אם לא נסמוך בו אלא על דברי פסול בעבירה מן התורה אינו גט

Responsum of Rambam #3**שו"ת הרמב"ם סימן ג**

Query regarding a man who divorced his wife with a <i>get</i> that was signed and delivered in front of two witnesses	שאלה בדבר אדם אשר גרש אשתו וכתב לה גט וחתמו בו שני עדים ומסר אותה לה לפני העדים הנזכרים.
After the appropriate waiting period, the woman married another man and gave birth to children	אח"כ השלימה תקופת המתנתה ונישאה לאדם אחר וילדה לו בנים
The first husband then became jealous, and brought testimony (to court) that these two witnesses are known by the (local) Jews to be sinners who both do not perform the commandments, such as tzitzit, tefillin, sukkah, and lulav and publicly violate the sin of shaving off their sideburns and privately violate a sin for which one is punished with excision. According to them, these two knowingly and rebelliously violate these sins such as sex with a menstruant.	וכאשר ראה הבעל זאת עברה אותו רוח קנאה לאשתו כיצד גרשה ונישאה לאחר. הלך וקיים שטר בשני עדים כשרים על עדי הגט שהם בעלי עברות ועודם יודעים כעוברים על איסורים ומבטלין המצוות המעשיות כגון מצות ציצית ותפילין וסוכה ולולב ועוברים על לאו לא תקיפו פאת ראשכם ומגלחים אותה בפרהסיא זולתי זה (עבירות) שאין נראות לעין ושמתייב בהן כרת... ומקובל לפי דבריהם שהם בועלי נדות להכעיס אף כי יודעים הם שאיסור הדבר מחייב אותם מן הדין.
Accordingly, the first husband wishes to forbid this woman to the other man and have the children become <i>mamzerim</i> .	או"כ הביאו בידו ברצותו שתיאסר על האחר ויצאו הילדים ממזרים.
What should be done in this matter?	מה יעשה בזה העניין...
Reply Accepting such people to testify to a divorce is a basic error, and sinful witnesses should not be accepted under any circumstances whether in regard to monetary matters or to religious injunctions.	התשובה טעה תכלית הטעות זה, שהעיד בגט אנשים שזה טיבם אלא ראוי להישמר מזה ואל תתקבל עדות בעל עבירה בשום פנים לא בממון ולא באיסור.
As regards this woman, if... the testimony is that the two witnesses were never warned	ומעניין זאת האשה הרי אם... מעידים הכשרים שראו לעדי הגט הללו עוברים אלה העבירות ולא התרו בהם
or that the matter of their sin is merely public rumour	או שהדבר מפורסם בלבד,
the former husband must write her a new <i>get</i> with kosher witnesses, and she may stay with her husband	יתחייב בעלה הראשון של זאת האשה לכתוב לה גט אחר בכשרים והיא (תשאר) ברשות בעלה ולא תתגרש ממנו,
Signed, Moshe	[וכתב] משה.

BEYOND HISTORICISM

Changes in the Rules of Testimony?

Sifrei Devraim 188

ספרי דברים, פסקא קפח

From their "mouths" and not in writing or via a translator	מפיהם - ולא מפי כתבם.. ולא מפי מתורגמן
--	--

T.B. Gittin 71a

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף ע"א

It is taught: [The Biblical injunction against] "One who did not relate [his testimony]", excludes a mute who cannot speak.	תניא: "אם לא יגיד" (ויקרא פרק ה') - פרט לאלם שאינו יכול להגיד;
Why? Let him relate in writing. ...	אמאי? הא יכול להגיד מתוך הכתב!
Abbaye said: ...for the Merciful One stated: "From their mouths and not in writing [or via a translator]" [Sifrei Devarim, 188].	אמר.. אביי: ...דרחמנא אמר: "מפיהם - ולא מפי כתבם [..ולא מפי מתורגמן]" [ספרי דברים, פסקא קפח].

Rabbeinu Tam (grandson of Rashi)

תוספות מסכת יבמות דף לא עמוד ב

R. Yitzhak related that Rabbeinu Tam validated the present practice of accepting written testimony...	ואמר ר"י דשמע מר"ת שנוהגין עכשיו ששולחין העדים עדותן בכתב ידם לב"ד..
And regarding the teaching that the Merciful required oral and not written testimony	והא דתניא במי שאחזו (גיטין דף ע"א).. דרחמנא אמר מפיהם ולא מפי כתבם
a mute is unique since he cannot speak... but another may testify in writing...	שאני אלם שאין ראוי להגיד.. אבל אחר מועיל כתב ידו כשזוכר העדות
However, in his commentary to the Pentateuch, Rashi explained that... [the verse] excludes sending testimony to court.	ומיהו בפירוש חומש (דברים יט) פרש"י ע"פ שנים עדים פרט שלא ישלחו כתבם לב"ד.

T.B. Gittin 71a {according to R"t}

גיטין דף ע"א {עם תוספות לאור שיטת ר"ת}

It is taught: [The Biblical injunction against] "One who did not relate [his testimony]", excludes a mute who cannot speak {in court if interrogation becomes necessary}.	תניא: "אם לא יגיד" (ויקרא פרק ה') - פרט לאלם שאינו יכול להגיד {בפני בית דין אם ידרשו לחקור אותו};
Why? Let him relate in writing. ...	אמאי? הא יכול להגיד מתוך הכתב!
Abbaye said: ...for the Merciful One stated: "From their mouths and not in writing [or via a translator]" {and so testimony must be open to oral interrogation in the future}.	אמר.. אביי: ...דרחמנא אמר: "מפיהם - ולא מפי כתבם [..ולא מפי מתורגמן]". {ולכן עדות כשרה חייבת להיות עדות שניתנת לחקירה עתידית בבית דין}

Rabbinic Midrash Changes Biblical Law?

Deuteronomy 17:6 On the basis of two witnesses or three witnesses, he who is to die shall be put to death; he shall not be put to death on the basis of one witness.	דברים יז, ו <u>על פי שְׁנַיִם עֵדִים או שְׁלֹשָׁה עֵדִים יוֹמֵת הַמֵּת לֹא יוֹמֵת עַל פִּי עֵד אֶחָד:</u>
--	---

ספרי דברים, פסקא קפח

From their "mouths" and not in writing or via a translator	מפיהם - ולא מפי כתבם.. ולא מפי מתורגמן
--	--

Hukkim: Inexplicable Laws?

<p>Numbers 19 14 "This is the law that applies when a person dies in a tent: Anyone who enters the tent and anyone who is in it will be unclean for seven days, 15 and every open container without a lid fastened on it will be unclean. 16 "Anyone out in the open who touches someone who has been killed with a sword or someone who has died a natural death, or anyone who touches a human bone or a grave, will be unclean for seven days. 17 "For the unclean person, put some ashes from the burned purification offering into a jar and pour fresh water over them. 18 Then a man who is ceremonially clean is to take some hyssop, dip it in the water and sprinkle the tent and all the furnishings and the people who were there. He must also sprinkle anyone who has touched a human bone or a grave or someone who has been killed or someone who has died a natural death. 19 The man who is clean is to sprinkle the unclean person on the third and seventh days, and on the seventh day he is to purify him. The person being cleansed must wash his clothes and bathe with water, and that evening he will be clean.</p>	<p><u>במדבר פרק יט: יד - יט</u> זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים: וכל כלי פתוח אשר אין צמיד פתיל עליו טמא הוא: וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא שבעת ימים: ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת ונתן עליו מים חיים אל כלי: ולקח אזוב וטבל במים איש טהור והזה על האהל ועל כל הכלים ועל הנפשות אשר היו שם ועל הנגע בעצם או בחלל או במת או בקבר: והזה הטהר על הטמא ביום השלישי וביום השביעי וחסאו ביום השביעי וכבסו בגדיו ורחץ במים וטהר בקרב:</p>
<p>Baba Mezia 114b It was taught: R. Shimon b. Yohai says, "The graves of strangers [gentiles] do not impurify [in contrast to the bodies]... You are called "Adam" but the strangers are not.</p>	<p><u>בבא מציעא דף קיד עמוד ב</u> תניא, רבי שמעון בן יוחי אומר: קבריהן של נכרים אין מטמאין... אתם קרויין אדם, ואין נכרים קרויין אדם.</p>
<p>Mishnah, "Hands" 4:6 R. Yohanan b. Zakkai said {to them}... The Pharisees [also] say that the bones of a donkey are pure while the bones of the High Priest Yohanan impurify... He said to them... The degree of impurity depends on the degree of affection...</p>	<p><u>משנה מסכת ידים פרק ד משנה ו</u> אמר {להם} רבי יוחנן בן זכאי... הפרושים... אומרים עצמות חמור טהורים ועצמות יוחנן כהן גדול טמאים... אמר להם... לפי חבתן היא טומאתן...</p>
<p>Tractate "Joy(ful Events)" 6:11 On the first and second day one does not enter the Temple mount. On the third day, he enters from the left side and circles [the mount]</p>	<p><u>שמחות פרק ו הלכה יא</u> ביום הראשון וביום השני אין נכנס להר הבית, ובשלישי, נכנס ומקיף דרך שמאל</p>
<p>Moed Kattan 27b 3 days for crying. 7 for eulogizing, 30 for [avoiding] washing clothes and grooming.</p>	<p><u>מועד קטן כז עמוד ב</u> שלשה ימים - לבכי, ושבעה - להספד, ושלישים - לגיהוץ ולתספורת.</p>
<p>Tosefta, Pesahim 6:1-2, 8:9 They said: The Paschal [sacrifice] may be eaten in impurity when... most of the congregation is impure... When the Paschal sacrifice is eaten in impurity, one who is impure from the dead may enter the [Temple] courtyard.</p>	<p><u>תוספתא פסחים (ליברמן) ו:א-ב, ח:ט</u> אמרו הפסח נאכל בטומאה בזמן... שרובו של צבור טמאין... בזמן שהפסח נאכל בטומאה טמא מת נכנס לעזרה ושוחט</p>
<p>R. Shimon ben Tzadok, late 13th century These require washing the hands afterward... One who leaves the house of the mourner R. Mordechai ben Hillel, late 13th century ...one who has walked between the dead</p>	<p><u>ספר תשב"ץ קטן סימן רעו</u> ואלו הן הצריכים נטילה אחריהם... ההולך מבית האבל <u>מרדכי ברכות ס"י קצד</u> ...ההולך בין המתים...</p>

<p>Deuteronomy 12:23 Be strong and avoid eating the blood, for the blood is the life And you shall not eat the Life with the meat.</p>	<p><u>דברים יב: כג</u> רק חֲזַק לְבַלְתִּי אֲכַל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ וְלֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר</p>
<p>Leviticus 17:10-12 Every Life among you shall not eat blood, and the alien among you shall not eat blood.</p>	<p><u>ויקרא יז, י-יב</u> כָּל נֶפֶשׁ מִמֶּנּוּ לֹא תֹאכַל דָּם וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם לֹא יֹאכַל דָּם</p>
<p>Tosefta Hullin 7:9 The [injunction against eating the] limb of a live animal applies to Noahides.</p>	<p><u>תוספתא חולין (צוקרמאנדל) ז, ט</u> אבר מן החי נוהג... נוהג בבני נח</p>
<p>Deuteronomy 14:21 Do not eat any disgusting [carcass]... Leviticus 17:15-17 And any Life – whether citizen or alien - that eats a disgusting [carcass] or a torn [carcass]... If he does not bathe, he shall bear his sin</p>	<p><u>דברים יד, כא</u> לֹא תֹאכְלוּ כָּל נֶבֶלָה... <u>ויקרא יז, טו-טז</u> וְכָל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נֶבֶלָה וְטֶרֶף בְּאֶרֶץ יִבְרָא... וְאִם לֹא יִכְבֶּס וּבִשְׂרוּ לֹא יִרְחֹץ וּנְשָׂא עֹוֹנוֹ:</p>
<p>Hullin 9a R. Yehuda said in the name of Shmuel... And these are the laws of [invalid] slaughtering: Pausing, chopping, gouging... and porging</p>	<p><u>תלמוד בבלי מסכת חולין ט ע"א</u> אמר ר' יהודה אמר שמואל... ואלו הן הלכות שחיטה: שהייה, דרסה, חלדה... ועיקור</p>
<p>Sifrei Devraim R. Eleazar b. Azaryah says... The verse comes... to teach proper conduct, that a person should not eat meat unless he has a craving</p>	<p><u>ספרי דברים פסיקא עה (כ)</u> רבי אלעזר בן עזריה אומר... בא הכתוב... ללמדך דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתיאבון</p>
<p>Makkot 17b R. Bibi b. Abbaye said: One who drinks from a bloodletter's horn, violates "Do not eat disgust [yourselves]" (Lev. 20:43)</p>	<p><u>תלמוד בבלי מסכת מכות דף טז עמוד ב</u> אמר רב ביבי בר אביי: האי מאן דשתי בקרנא דאומנא - קא עבר משום "לא תשקצו" (ויקרא כ, מג)</p>
<p>Rambam (b. 1137), Foundations of the Torah 4:13 ...[An individual must] know the forbidden, permitted, etc. as regards the other [practical] commandments First, for they settle a person's personality Second, for they are the great goodness that G-d shared for settling society In order to bequeath eternal life...</p>	<p><u>רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ד - הלכה יג</u> ...[חייב אדם] לידע האסור והמוותר וכיוצא בהם משאר המצוות, שהן מיישבין דעתו של אדם תחלה, ועוד שהם הטובה הגדולה שהשפיע הקב"ה ליישוב העולם הזה כדי לנחול חיי העולם הבא...</p>

Cf. Maimonides, *The Guide of the Perplexed*, 3:27 (trans. Pines) AND Exodus 22:30 – 23:19

במדבר רבה (וילנא) פרשה יט [ח]
שאל עובד כוכבים אחד את רבן יוחנן בן זכאי אילין עובדייא דאתון עבדין נראין כמין כשפים אתם מביאים פרה ושורפין אותה
וכותשין אותה ונטולין את אפרה ואחד מכם מטמא למת מזין עליו ב' וג' טיפין ואתם אומרים לו טהרת,
אמר לו לא נכנסה בך רוח תזזית מימיך אמר לו לאו, ראית אדם שנכנסה בו רוח תזזית אמר לו הן א"ל ומה אתם עושין לו אמר לו
מביאין עיקרין ומעשנין תחתיו ומרביצים עליה מים והיא בורחת א"ל ישמעו אזניך מה שאתה מוצא מפוך כך הרוח הזו רוח טומאה
דכתיב (זכריה יג) וגם את הנביאים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ מזין עליו מי נדה והוא בורח
לאחר שיצא אמרו לו תלמידיו רבינו לזה דחית בקנה לנו מה אתה אומר
אמר להם חייכם לא המת מטמא ולא המים מטהרין אלא אמר הקב"ה חקה חקתי גזירה גזרתי אי אתה רשאי לעבור על גזרתי
דכתיב זאת חוקת התורה

Shabbat – Work and Rest

1. TANAKH

שמות פרק כ, דברים פרק ה

זְכוֹר־שִׁמּוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ: וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיהוָה לֵאמֹר לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אֵתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ עַבְדְּךָ וְאִמְתֶּךָ וּבַהֶמְתֶּךָ וּגְרִיךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ:

כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בָּרַךְ יְהוָה אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֶׁהוּ: ...לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וְאִמְתֶּךָ כַּמוֹךָ: וְזָכַרְתָּ כִּי עַבְדְּ הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּצִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֵרַע נְטִייהָ עַל כֵּן צִוְּךָ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת:

Exodus ch. 20, Deuteronomy ch. 5

Remember/Make sure to sanctify the day of rest. Six days you shall work and do all your tasks, but the seventh day is a [day of] rest to the Eternal your God. On it **you shall not do any work - you, your son, your daughter, your male and female servants, your animals, and any foreigner** residing in your towns.

For in six days the Lord made the heavens and the earth, the sea, and all that is in them, but he **rested on the seventh day**. Therefore the Lord blessed the Sabbath day and made it holy.

...so that your male and female servants may rest, as you do. Remember that you were slaves in Egypt and that the Eternal your God brought you out of there with a mighty hand and an outstretched arm. Therefore the Eternal your God has commanded you to observe a day of rest.

2. SECOND TEMPLE

Josephus, Antiquities, 16:27

And the seventh day we set apart from labor; it is dedicated to the learning of our customs and laws, we thinking it proper to reflect on them, as well as on any [good] thing else, in order to our avoiding of sin.

Damascus Covenant, Of the Sabbath, x, 1~xi, 18

מגילת ברית דמשק

אל יעש איש... מלאכה מן העת אשר יהיה גלגל השמש רחוק מן השער מלואו. וביום השבת אל ידבר איש דבר נבל וריק. אל ישה ברעהו כל. אל ישפוכו (היינו, דם) על הון ובצע. אל ידבר בדברי המלאכה והעבודה לעשות למשכים (היינו, למחרת). אל יתהלך איש בשדה לעשות את עבודת חפצו השבת. אל יתהלך חוץ לעירו על אף אלף באמה. אל יאכל איש ביום השבת, כי אם מן המוכן. ומן האובד בשדה אל יאכל ואל ישתה כי אם היה במחנה בדרך, וירד לרחוץ ישתה על עומדו, ואל ישאב אל כל כל(י).... אל ייקח איש עליו בגדים צואים, או מובאים בגז (היינו, בשבת), כי אם כיבסו במים או שופים בלבונה. אל יתערב (היינו, יצום) איש מרצונו בשבת. ... אל יוציא איש מן הבית לחוץ, ומן החוץ אל בית...

No one is to do any work... No one is to indulge in disgusting and empty talk; No one is to claim repayment of debts. No one is to engage in lawsuits concerning property and gain. No one is to talk about labor or work to be done the next day. No one is to go out into the field while it is still Sabbath with the intention of resuming his work immediately the Sabbath ends. No one is to walk more than a thousand [two thousand] cubits outside his city.⁵⁸ //No one is to eat on the Sabbath day anything that has not been prepared in advance. He is not to eat anything that happens to be lying about in the field, neither is he to drink of anything that was not [previously] in the camp. If, however, he is traveling, he may go down to bathe and may drink wherever he happens to be without placing the water into a utensil.... //No one is to wear soiled clothes or clothes that have been put in storage unless they first be laundered and rubbed with

frankincense. No one is to observe a voluntary fast on the Sabbath. ...//No one is to take anything out of his house, or bring anything in from outside

3. TANNAIM

Mishnah Shabbat 10:3

One who takes an object out with his right hand or left hand, [held] to his chest, or on his shoulder is liable. "By the back of his hand" as in with his foot, mouth, elbow, ear, hair, or shoe – is exempt because he did not take it out in the way that people carry things out.

משנה מסכת שבת פרק י משנה ג

המוציא בין בימינו בין בשמאלו בתוך חיקו או על כתיפו חייב...
כלאחר ידו ברגלו בפיו ובמרפקו באזנו ובשער... במנעלו בסנדלו פטור שלא הוציא כדרך המוציאין:

Tosefta Shabbat 9:14

One who picks [a fruit] with his hand, whether the right or the left, is liable;
With one hand, his foot, his mouth or his elbow, is exempt.
One may walk on grass... on Shabbat without misgivings.

תוספתא שבת (ליברמן) ט, יד

התולש בין בימינו בין בשמאלו הרי זה חייב
באחת ידו ברגלו בפיו ובמרפקו... פטור מהלך אדם על גבי עשבים... בשבת ואינו חושש

<p><u>Mishnah Shabbat 7: 2</u> There are 39 primary [categories of] work: Sowing, plowing, reaping, sheaving, threshing, winnowing, sifting, Grinding, sieving, kneading, baking...</p>	<p><u>משנה מסכת שבת פרק ז משנה ב</u> אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: הזורע והחורש והקוצר והמעמר הדש והזורע, הבורר הטוחן והמרקד והלש והאופה...</p>
--	--

<p><u>Tosefta Shabbat 16: 9</u> Fruit that became scattered, one may pick them up singly to eat. If different types became intermingled: one may pick up them up to eat, or to place on the table, or to feed his animal. [However] one who separates them from each other or picks out the dirt and pebbles, is liable.</p>	<p><u>תוספתא שבת טז, ט</u> פירות שנתפזרו מלקט אחד אחד ואוכל נתערבו לו פירות בפירות בורר ואוכל בורר ומניח על השלחן בורר ומשליך לפני בהמתו בירן אילו בפני עצמן ואילו בפני עצמן או שליטת מתוך עפר וצורות הרי זה חייב</p>
---	--

<p><u>T.B. Shabbat 74a-b</u> Ulla said: one may sift to eat or to place [on the table] for that day. But one may not do so for the morrow, and is liable if he does so. R. Hisda said: one may sift less than "the amount" [which could be baked, cooked, or stored] in order to eat or to place [on the table]. But one may not sift "the amount", and is liable if he does so. ... R. Hamnuna said: one may sift food from refuse in order to eat or to place [on the table]. But one may not sift the refuse from the food, and is liable for doing so. Abbaye said: one may sift to eat immediately, or sift to place [on the table] for immediate [consumption]. But one may not do so for later in the day, and is liable if he does so as if he had sifted to store.</p>	<p><u>תלמוד בבלי שבת עד ע"א – ב</u> אמר עולא: ... בורר ואוכל - לבו ביום, ובורר ומניח - לבו ביום; ולמחר לא יברור, ואם בירר - חייב חטאת. אמר רב חסדא: בורר ואוכל - פחות מכשיעור, בורר ומניח - פחות מכשיעור. וכשיעור - לא יברור, ואם בירר - חייב חטאת. ... אמר רב המנונא: בורר ואוכל - אוכל מתוך הפסולת, בורר ומניח - אוכל מתוך הפסולת, פסולת מתוך אוכל - לא יברור, ואם בירר - חייב חטאת. ... אמר אביי: בורר ואוכל - לאלתר, ובורר ומניח - לאלתר, ולבו ביום - לא יברור, ואם בירר - נעשה כבורר לאוצר, וחייב חטאת.</p>
--	---

Capitalism in Light of the Injunction against Taking Interest

1. The Biblical Injunction Against Interest

<p>Ezekiel Chapter 18:11-13, 14-17</p>	<p>יחזקאל יח, יא-יג; יד-טז</p>
<p>...He has eaten [sacrificially¹] to the mountains and has defiled another man's wife. He has oppressed the poor and the needy, - has robbed and not returned a pledge, and has raised his eyes to the fetishes; he has committed abomination. He has lent at advance interest, or exacted accrued interest—shall he live? He shall not live! If he has committed any of these abominations, he shall die through his own guilt. Now, behold, he has begotten a son who has seen all the sins that his father committed but has taken heed and not imitated them. He has not eaten [sacrificially] to the mountains nor raised his eyes to the fetishes of the House of Israel. He has not defiled another man's wife. He has not oppressed anyone; he has not seized a pledge or robbed anything. He has given his bread to the hungry and clothed the naked. He has drawn his hand back from the poor; he has not exacted advance or accrued interest. He [who] has obeyed My rules and followed My laws shall not die for the iniquity of his father, but shall live.</p>	<p>...אל ההרים אכל ואת אשת רעהו טמא: עני ואביון הונה גזלות גזל חבל לא ישיב ואל הגלולים נשא עיניו תועבה עשה: בנשך נתן ותרבית לקח וחי לא יחיה את כל התועבות האלה עשה מות יומת דמיו בו יהיה: והנה הוליד בן וירא את כל חטאת אביו אשר עשה ויראה ולא יעשה כהן: על ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל את אשת רעהו לא טמא: ואיש לא הונה חבל לא חבל וגזלה לא גזל לחמו לרעב נתן וערום כסה בגד: מעני השיב ידו נשך ותרבית לא לקח משפטי עשה בחקותי הלה הוא לא ימות בעון אביו חיה יחיה:</p>
<p>Exodus 22:24 If you lend money to My people, to the poor person among you, do not be as a creditor for him; do not exact interest from him.</p>	<p>שמות כב:כד אם כסף תלוה את עמי את העני עמך לא תהיה לו כנשה לא תשימון עליו נשך:</p>
<p>Nehemiah chapter 5 1 There was a great outcry by the common folk and their wives against their brother Jews. 2 Some said, "Our sons and daughters (are numerous) [we pawn] in order to get grain to eat so that we may live!" 3 Others said, "Our fields, our vineyards, and our homes we pawn in order to get grain to stave off hunger." 4 Yet others said, "We have borrowed money against our fields and vineyards to pay the king's tax." 5 Now our flesh is just like our brothers' flesh and our sons are just like their sons, yet we enslave our sons and daughters; we have daughters enslaved and we are powerless. Our fields and vineyards belong to others." 6 It angered me very much to hear their outcry and these facts.</p>	<p>נחמיה פרק ה (א) ותיה צעקת העם ונשיהם גדולה אל אחיהם היהודים: (ב) ויש אשר אמרים בנינו ובנותינו אנחנו {ע}רבים ונקחה דגן ונאכלה ונחיה: (ג) ויש אשר אמרים שדתינו וכרמינו ובתינו אנחנו ערבים ונקחה דגן ברעב: (ד) ויש אשר אמרים לוינו כסף למדת המלך שדתינו וכרמינו: (ה) ועתה כבשר אחינו בשרנו כבניהם בנינו והנה אנחנו כבשים את בנינו ואת בנותינו לעבדים ויש מבנותינו נכבשות ואין לאל ידנו ושדתינו וכרמינו לאחרים: (ו) ויחר לי מאד כאשר שמעתי את זעקתם ואת הדברים האלה:</p>
<p>Deuteronomy chapter 23 20 You shall not deduct interest from loans to your kinsman, whether in money or food or anything else that can be deducted as interest; 21 but you may deduct interest from loans to foreigners. Do not deduct interest from loans to your kinsman...</p>	<p>דברים פרק כג (כ) לא תשיך לאחריך נשך כסף נשך אכל נשך כל דבר אשר ישך: (כא) לנכרי תשיך ולאחריך לא תשיך ...</p>

ויקרא פרק כה

1. (כה) כי ימוך אחריך ומכר מאחזתו... (כו) ... והשיגה ידו ומצא כדי גאלתו... (כח) ואם לא מצאה ידו... ויצא ביבל ושב לאחזתו:...
2. (לה) וכי ימוך אחריך ומטה ידו עמך והחזקת בו גר ותושב וחי עמך: (לו) אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלהיך וחי אחריך עמך: (לז) את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך: (לח) אני ידוד אלהיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים:...
3. (לט) וכי ימוך אחריך עמך ונמכר לך לא תעבד בו עבדת עבד: (מ) כשכיר כתושב יהיה עמך עד שנת היבל יעבד עמך: (מא) ויצא מעמך הוא ובניו עמו ושב אל משפחתו ואל אחזת אבתיו ישוב: (מב) כי עבדי הם אשר הוצאתי אתם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד: (מג) לא תרדה בו בפרך ויראת מאלהיך:

¹ Regarding the definition of eating as sacrificial eating, see: Exod. xxxii. 6; Judges ix. 27; 2 Sam. xv. 11 seq.; and Amos ii. 7.

2. Limitations on Debt Collection (for a society in which land is permanently alienated)

<p>Deuteronomy chapter 24 10 When you become a creditor of any sort to your countryman, you must not enter his house to seize his pledge. 11 You must remain outside, and the man to whom you made the loan will bring the pledge out to you. 12 If he is a needy man, you shall not go to sleep in his pledge. 13 Return the pledge to him at sundown so that he may sleep in his cloth. He will bless you and it will be considered for you as righteousness before the Lord your God.</p>	<p>דברים פרק כד (י) כי תשה ברעך משאת מאומה לא תבא אל ביתו לעבט עבטו: (יא) בחוץ תעמד והאיש אשר אתה נשה בו יוציא אליך את העבוט החוצה: (יב) ואם איש עני הוא לא תשכב בעבטו: (יג) השב תשיב לו את העבוט כבא השמש ושכב בשלמתו וברכך ולך תהיה צדקה לפני ידוד אלהיך:</p>
<p>Shulhan Arukh H.M. 97:23 (based on Mishnah Arakhin 6:3-4) When the date of payment arrives and [the lender] comes to collect his debt, arrangements are made for the debtor. 1. Accordingly, the borrower is directed to bring all his movable property and is left with: <ul style="list-style-type: none"> • food for thirty days, • a year's clothing... as appropriate to him, • a chair, a bed with its bedding as appropriate to him, his shoes and his tefillin 2. If he was a craftsman, he is left with two of each of his [necessary] utensils – as in two adzes and two saws for a carpenter... 3. but if he was a boatman he is not left with a boat and even a professional Torah scholar is not left his [Torah] books...</p>	<p>שולחן ערוך חו"מ צ"ב (על פי משנה ערכין ו, ג-ד) כשיגיע זמן הפרעון ובא לגבות חובו, מסדרין לבעל חוב. 1. כיצד, אומרים ללוה: הבא כל המטלטלים שיש לך ונתנין } = משאירים} לו מהכל: <ul style="list-style-type: none"> • מזון שלשים יום • וכסות י"ב חדש... הראויה לו ... • ומטה לישב עליה, ומטה ומצע הראוים לו לישן עליהם ... • ונותנים לו סנדלו ותפיליו. 2. היה אומן, ונתנים לו שני כלי אומנות מכל מין ומין, כגון שהיה חרש נותנין לו שני מעצדין ושתי מגרות.... 3. היה... ספן, אין נותנין לו ספינתו.... ואפילו אם הוא תלמיד חכם ותורתו אומנותו, אין מניחים לו ספריו...²</p>
<p>Gittin 49b Why is a debt collected from middle quality land? In order that a person should not see his fellow's beautiful field or house and say, "I will initiate lending him money so that I can collect it for my debt." Therefore, it was said that a debt is collected from middle quality land. That being the case let it be [collected from] poor quality land! If so you [will] lock the door in front of borrowers.</p>	<p>גיטין מט ע"ב מפני מה אמרו בעל חוב בבינונית? כדי שלא יראה אדם לחברו שדה נאה ודירה נאה ויאמר אקפץ ואלונו כדי שאגבנו בחובי לפיכך אמרו בעל חוב בבינונית אלא מעתה יהא בזיבורית! א"כ אתה נועל דלת בפני לוויין</p>
<p>Shulhan Arukh H.M. 103:9 If after time - and even years - the borrower or the one who has sold his land without a contract or their inheritors acquire money, they can pay the lender and remove him from the land... If the land was improved through expenditure, the [lender] collects the expenses, but if it simply rose in value [t]he [repurchaser] pays only the sum of the debt [or the original sale price].</p>	<p>שולחן ערוך חו"מ קג"ט ...לאחר זמן השיגה ידו של לוח או של נטרף או של יורשיהם והביאו לבעל חובו מעותיו, מסלקין אותו מאותה קרקע, אפילו שהתה ביד הבעל חובו כמה שנים.... ואם השביח [הקרקע] מחמת הוצאה... [המלוה שהשביח] נוטל כדין היורד ברשות. ואם השביח מאליו, כגון שנתייקר, אינו נותן לו אלא דמי חובו בלבד.</p>
<p>ReM" A H.M. 103:9 There are others who say that if [t]he [lender] invested and</p>	<p>רמ"א חו"מ קג"ט ו"א דאם הוציא עליה והשביחה, לא הדרא</p>

² At first glance this rule is problematic since it does not leave the borrower with his wife and children's food and clothing (ibid: 24). However, this is not actually the case since a lender has no right to any money and moveables that the borrower has transferred to his own wife or children before the loan's due date (ibid: 25) and no right to the borrower's wife's real estate or income therefrom (ibid).

improved the land, it does not return [to the borrower].	כלל.
--	------

<p><u>Iqrot Moshe, Yoreh De'ah 2:63</u> I have a novel interpretation of the injunction against interest, which is absolutely correct (in my humble opinion). The overwhelming majority of people in this country who deposit their money in banks, including Jewish-owned banks, [and receive interest] do not violate the injunction of lending [to the Jewish shareholders with] interest; a standard loan devolves into a personal debt from which the borrower is not exempt although he be penniless; he must work in order in order to pay the debt and is a sinner if he does not pay.... Ergo, interest is forbidden only as regards a loan that creates a personal obligation on the borrower. However, as regards a type of "loan" which creates no personal obligation to pay – just a lien on assets – there is no <i>issur ribbit</i>. Thus, there is no sin in Jewish-owned [incorporated] banks paying interest since the owners carry no personal liability. However, this reasoning does not permit an individual - who incurs personal liability - to borrow from a Jewish bank.</p>	<p><u>שו"ת אגרות משה יו"ד ב' סימן סג</u> אבל הנה אני אמרתי חדוש בענין איסור ריבית והוא לדעתי ברור לדינא, בדבר זה שרובא דרובא דאינשי מניחין מעותיהן במדינותינו בהבאנק ונוטלין הריבית שנותנין בכל באנק ובפרט באלו שנקראו "סייווינג באנק" ויש גם באנק שהם של יהודים, שאין עוברין על איסורי ריבית דאיכא על המלוה והלוה, משום דסתם מלוה הרי איכא שעבוד הגוף שיש על גופו של הלוה - אף שאין לו כלום - חיוב לשלם... אבל מלוה כזו שאינו עושה שום חיוב על גוף האדם לשלם... וכן הוא ענין הבנקים שבמדינתנו באמריקא שגוף הבעלים של הביינק אינם מחוייבין כלום לאלו שהניחו מעותיהם בהביינק אף אם יזדמן שלא יהיה בהבאנק מעות לשלם, שלכן ליכא איסור ריבית אף כשהבאנק הוא של ישראל... אבל טעם זה אינו מועיל להתיר ללוות מהבאנק כשהוא של ישראלים אם הלוה הוא איש פרטי שיש עליו שעבוד הגוף... לשלם.</p>
---	---

4. The Rabbinic Alternative to Interest-bearing Loans

<p><u>Baba Mezi'a 104b</u> The Nehardeans said: An <i>iska</i> is a semi loan and a semi trust, the Rabbis having made an enactment that is satisfactory to both the debtor and the creditor.</p>	<p><u>בבא מציעא דף קד ע"ב</u> אמרי נהרדעי: האי <u>עיסקא</u>, פלגא מלוה ופלגא פקדון. עבוד רבנן מילתא דניחא ליה ללוה, וניחא ליה למלוה.</p>
<p><u>Rashi idem</u> Half the capital value of the stock is a pure loan for which the trader bears full responsibility; the other half is a bailment, so that the investor bears all risks of depreciation.</p>	<p><u>רש"י, שם</u> חצי אחריות אונסים עליו כמלוה, וחצי אחריותה על בעלים כפקדון [והם גם נחלקים חצי-חצי ברווחים]</p>

5. Heter Iska

Background:

<p><u>Tosafot BB"K 102a sv "Ha-noten Maot"</u> If a person provides money to another for half of the profits on the condition that "you shall lend them against gold and silver pawns that will be guarded [safely] in the ground, and if you act differently you will be completely obligated and any loss is yours"... this is not [considered] interest... because if [t]he [borrower] had not changed his mind, the monies would not all be his responsibility but [rather would have been] divided both as regards profit and loss as [an <i>iska</i>:] half-investment and half-loan.</p>	<p><u>תוספות ב"ק קב ע"א ד"ה הנותן מעות</u> אם אדם נותן מעות לחבירו למחצית שכר ואמר ע"מ שלא תלוום אלא על משכונות של כסף וזהב ותשמרם בקרקע ואם תשנה יהא ברשותך לחייב בכל דבר ואם פחתו פחתו לך... אין זה רבית... כיון דאם לא היה משנה דעתו לא היו כולן ברשותו אלא השכר וההפסד לאמצע כדין פלגא מלוה ופלגא פקדון.</p>
<p><u>Geonic Responsa - Early Geonim chapters 119, 141</u> Responsa of R. Meshulam [b. Kalonymous]... Reuven... needed... money and said... to Shimeon... "I have a pawn from lending to a gentile with interest..." This is permitted because the pawn was from a gentile and Shimeon will receive his portion of the interest from the gentile... And if the pawn is not redeemed, Reuven and Shimeon will each collect their proportion [of the sale price].</p>	<p><u>תשובות הגאונים - גאונים קדמונים סימן קיט, קמא</u> תשובות שהשיב ר' משלם... ראובן... הוצרכ... למעות ואמר... לשמע[ון]... יש בידי משכון שהילויתי לגוי בריבית... אין איסור בדבר לפי שהמשכון של גוי היה... ויקבל שמע[ון] מיד הגוי הריבית לפי שיגיע לחלקו... ואם משתקע המשכון ואין הגוי פודהו יטול ראובן [בן] לפי חלקו ושמע[ון] לפי חלקו.</p>

<p>Commentary of RaShBa”M to Bava Meziáh ...Is... it forbidden for a Jew to direct his gentile slave to take an object and pawn it... by another Jew with interest?... My grandfather [Rashi] asked this of R. David ha-Levi who permitted it... because the Torah only forbids interest paid from a [Jewish] borrower to a [Jewish] lender. Rashi [accordingly] acted permissively, but [his conscience] was unsure [and troubled] in this matter, And G-d forbid that one should act permissively in this matter</p>	<p>פירוש רשב"ם לבבא מציעא המובא בשו"ת מהר"ם (לבוב) סימן תמד [עם הוספות מתוך שו"ת רש"י סימן מט] ...אם... אסור לישראל לומר לעבדו עכו"ם קח משכון ולוה עליו מעות... מישראל ברבית... דבר זה שאל רבי[נ]ן זקני את רבי[נ]ן דוד הלוי והתיר... משום דלא אסרה תורה אלא רבית הבאה מלוה למלוה ור' [נהג בו היתר, ולבון] מגמגם [ונוקף] בדבר וח"ו אין לנהוג היתר בדבר</p>
<p>Rabbeinu Tam (as cited in Or Zaruá) This is quote from Rabbeinu Tam of blessed memory: "It appears to me to be completely permitted and [even] a superior <i>mitzvah</i> to provide sustenance to [fellow] members of the covenant – that a borrower and lender [are permitted the following arrangement:] A borrower may provide a gentile, including his own slave or maidservant, with an object to pawn with an interest from a given Jew for any sum of interest as long as the pawn covers the whole debt as is the normal pawn broking practice.... The borrower will accordingly have no business with the lender because the gentile is the only one who can reclaim the pawn. ... This is not a deceit[ful circumvention of the law] but rather valid law for the lender has no claim against the borrower[’s person], for the borrower and lender have no business with each other. Thus one who wishes to act kindly does so, while the cruel person [acting within the minimal requirements] does not pity."³</p>	<p>רבינו תם (כפי שמובא בספר אור זרוע ח"ג פסקי בבא מציעא סימן רב) לשון רבינו תם זצ"ל. נראה בעיני היתר גמור ומצוה מן המובחר לתת מחיה לבני ברית שמותר ללוה ולמלוה שיתן הלוה המשכונות ליד גוי ואפי' עבדו ושפחתו ויאמר לו לווה מפלוני ישראל על משכונותי ברבית בין רב בין מעט אלא שישוה המשכון כנגד החוב ויותר כדרך שמלוים על המשכון ברבית... ויהי' מסולק הלוה מן המלוה שהגוי אם ירצה היה תובעם ופודם מן המלוה. והפלוה לא יוכל לתובעו ולפדותו מן המלוה. ... אין זו הערמה אלא דין גמור... שאין המלוה על הלוה כלום ואין כאן הערמה. אלא מסולק הלוה מן המלוה והמלוה מן הלוה. והרוצה לגמול חסד גומל. והאכזרי לא חומל.</p>
<p>Siftei Kohen 167: 1 If the lender does not trust the borrower's word regarding loss of capital or even of [projected] profits, he may add a clause into the contract</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. that the borrower will not be believed regarding the loss of the capital except through two renowned and reputable witnesses 2. nor of the profits except through a severe oath. <p>However, one may not write that the borrower will not be believed regarding the profits except through witnesses for that is actual <i>ribbit</i>.</p>	<p>ש"ך יורה דעה סימן קסז ס"ק א אם המלוה אינו מאמין ללוה על ההפסד בקרן או בריוח אזי יכתוב בשטר העיסקא 1. שאין הלוה נאמן בהפסד הקרן כי אם על פי עדים כשרים מפורסמים 2. ועל הריוח לא יהא נאמן כי אם בשבועה חמורה כרצון בעל השטר דלא כאותן שנהגו לכתוב בשטר שגם בריוח לא יהא נאמן כי אם בעדים שזהו רבית גמור</p>
<p>6. Conclusion⁴</p>	
<p>Mishnah Bava Meziáh 5:11 The following violate the injunction [against interest]: The lender, borrower, guarantor, and witnesses The sages say, even the scribe [who draws up the contract]</p>	<p>משנה בבא מציעא ה, יא ואלו עוברין בלא תעשה [של רבית]: המלוה, והלוה, והערב, והעדים וחכמים אומרים: אף הסופר</p>
<p>Tur, Yoreh De'ah, chapter 160 [The reason that] even the borrower, the payer of the interest, sins [in the injunction against interest] in spite of the general rule that one may destroy one's own assets, is because the sin [of lending at interest] is so common.</p>	<p>טור יורה דעה סימן קס ואפילו הלוה והנותנו עובר משא"כ בשאר דיני ממונות שאם אדם רוצה ליזוק בנכסיו רשאי אבל מפני רגילות החטא מזהיר גם בלוה</p>

³ Cf. R. Yisrael Meir Kagan's comments against the permitted use of a *heter iska* (*Ahavat Hessed* 2:15).

⁴ According to leading Haredi sages, *heter iska* loans are acceptable in Israel for personal loans (such as overdrafts on accounts) but only as long as the interest is comparable to the interest a bank would charge for a commercial loan.

BEYOND LEGALISM – 2

Are Legal Categories Manipulated?

Eating a Small Quantity of Matzo

<p>Sifra, Tzav 10:4 Since less than the volume of an olive is not punishable, perhaps it is also not forbidden. Therefore, it says “Any”...</p>	<p>ספרא צו פרשה י (ד) ... יכול... פחות מכזית שאינן בכלל עונש לא יהיו בכלל אזהרה ת"ל כל...</p>
<p>Yoma 73b [Regarding] half the measurement, R. Yohanan says it is Biblically forbidden. Reish Lakish says it is Biblically permitted.</p>	<p>ימא עג עמוד ב איתמר, חצי שיעור, רבי יוחנן אמר: אסור מן התורה, ריש לקיש אמר: מותר מן התורה.</p>

Responsum of R. Joseph Chaim b. Elijah al-Chakam שו"ת רב פעלים או"ח ג, לב

<p>Question: A sick individual was warned by the doctor to not eat matzah nor drink four cups of wine at the seder... but the doctor said that minute amounts would not hurt him. Thus they asked if he must eat the minute amount as... a partial <i>mitzvah</i>, or else since he is not eating the required size he has [fulfilled] nothing...</p>	<p>שאלה. איש אחד חולה שהזהירו הרופא שלא יאכל מצה ולא ישתה יין של ארבע כוסות בליל פסח... אך שאל את הרופא על מעט מצה דהיינו ערך ב' דרהם או שלש, וכן יין שיעור מועט ואמר הרופא שזה השיעור המועט לא יזיק לו. על כן שואלים הלכו אם מחוייב לאכול שיעור המועט הזה, כי... מכל מקום יש בזה קצת מצוה, או דלמא מאחר שאינו אוכל שיעור שלם אין בידו אפילו מקצת. ...</p>
<p>Answer: In a shiur I delivered... I brought proofs that a commandment cannot be fulfilled partially. However, the proofs apply only when that part cannot be combined [with a future part]. After all, it is well known that one can be liable for a partial violation only when that part can be combined with another – as mentioned in (T.B.) Yoma 74(b). ...</p>	<p>תשובה. ...ובדרוש שדרשתי... הבאתי ראיות בס"ד דלא אמרינן חצי שיעור במצוות עשה, אך כל הנך ראיות ליתנהו אלא בהיכא דלא חזי לאצטרופי, אבל בהיכא דחזי לאצטרופי ליכא ראייה מהנך, וכבר ידוע דהא דאמרו חצי שיעור אסור מן התורה הוא משום דחזו לאצטרופי וכנזכר בגמרא דיומא דף ע"ד. ...</p>
<p>Now, in this case, it appears that this [minute amount] is fit to combine since the matzah is immediately before him and he is able to eat (except that the doctor warned him to not do so, but if he ignores the doctor's words he can complete the size of an olive. Furthermore, the doctor may retract on that same night based on this individual's pulse... Thus this is considered capable of combination if the doctor permits or this individual ignores the doctor and completes [the required amount]). Thus because one can validly fulfill a commandment partially when it is fit to be combined, this individual fulfills a partial mitzvah.</p>	<p>והנה נידון השאלה הנזכרת נראה דהוא חזי לאצטרופי דהא המצה היא מצויה לפניו, וגברא מצי למיכל ורק הרופא מזהירו שלא לאכול ואם לא יחוש לדברי הרופא הרי זה אפשר שיאכל וישלים כזית, ועוד אפשר שגם הרופא אם רואה באותה הלילה דפסח בשעה שאוכל המצה יחזור מדעתו ויתן לו רשות להשלים כזית כי יתחדש לו לפי ראות עיניו בדפק שלו ובמיחוש שלו... ועל כן יש לומר חזי לאצטרופי אם יבא הרופא ויתן רשות, ואם הוא לא יחוש לדברי הרופא וישלים, וכיון דחזי לאצטרופי אפשר דיש חצי שיעור במצוות עשה שיש בידו קצת מצוה.</p>

BEYOND LEGALISM – 3

Are Substantive Issues Debated through Technical Legalistic Categories?

Mamzer and Shifha Canaanit

<p>Deuteronomy 23:3 A <i>mamzer</i> shall not enter G-d's congregation, even the tenth generation shall not enter G-d's congregation</p>	<p>דברים פרק כג פסוק ג לא יבא ממזר בקהל ידוד גם דור עשירי לא יבא לו בקהל ידוד</p>
<p>Shulhan Arukh, Even ha-Ezer 4:18 A [kosher] Jew who married a <i>mamzeret</i> or a <i>mamzer</i> who married a [kosher] Jewess, the child is always a <i>mamzer</i>.</p>	<p>שולחן ערוך אבן העזר סימן ד סעיף יח ישראל שנשא ממזרת, או ממזר שנשא ישראלית, הולד ממזר לעולם.</p>
<p>Mishnah Kiddushin 3:18 R. Tarphon says, <i>mamzerim</i> can be purified How? If a <i>mamzer</i> married a slave, the child is a slave. If he frees him, the son is a free born</p>	<p>משנה מסכת קידושין פרק ג משנה יג רבי טרפון אומר יכולין ממזרים לטיהר כיצד ממזר שנשא שפחה הולד עבד שחררו נמצא הבן בן חורין</p>
<p>R. Mordechai Yaakov Breisch (b. Poland, 1896) שו"ת חלקת יעקב אה"ע סימן כג</p>	
<p>As regards the fate of <i>mamzerim</i> who cannot marry a kosher Jewess since they will thus both violate the injunction against a <i>mamzer</i> entering the congregation of Israel... and increase the number of <i>mamzerim</i> in the Jewish people</p>	<p>...על גורלם [של ממזרים] מה לעשות - לינשא עם ישראלים, גם האיש גם האשה יתמידו באיסור של לא יבא ממזר בקהל... וגם ירבו ממזרים בישראל -</p>
<p>If he marries a gentile woman, the children will not be <i>mamzerim</i> but he himself will violate a serious sin every time he has sexual relations...</p>	<p>ישא נכרית בגויותה, יהני לבנים הנולדים שלא יהיו ממזרים, אבל הוא עצמו יעבור בכל ביאה על איסור... חמור מאוד, כמבואר ברמב"ם ושו"ע,</p>
<p>...that will be compounded by the Biblical injunction against a marital relationship.</p>	<p>ודרך חתנות יש גם איסור תורה -</p>
<p>Marrying a convert is permitted, but the children will not be purified from <i>mamzerut</i>.</p>	<p>ישא גיורת דמותרת לממזר... גם כן לא מהני מידי להבנים לטהרם מממזרות..</p>
<p>If so, what will be the fate of these unfortunate people – who if they will remain unmarried will obviously come to violate serious sins.</p>	<p>ואם כן מה יהיה גורלם של האומללים האלו, ולשבת כך בלי אשה בודאי יבאו לידי עבירות חמורות וכמובן.</p>
<p>Thus, the rabbi asks whether one can permit them to have a [halakhically defined] slave woman when the government does not actually recognize any type of slavery.</p>	<p>ועלה בדעת הרב עצה להתיר להם שפחה וכמבואר ב[שולחן ערוך] אבן העזר סימן ד' סעיף כ. והוא בשאלתו, אם היתר זה מועיל גם בזמן הזה, דלפי דינא דמלכותא ליכא היום במדינות האלו סוג עבד או שפחה...</p>
<p>Answer: The contemporary question is whether the acquisition of a slave is halakhically valid today when the government does not recognize the acquisition of slaves...</p>	<p>תשובה:.. ב) אכן השאלה בזמן הזה דעל פי דינא דמלכותא לא שייך לקנות היום שפחה או עבד - אי מהני זה לענין דיננו, דאם ישראל יקנה בקנין המועיל מן התורה שפחה, אם קנין זה חל...</p>
<p>And although it is obvious that if a gentile were to convert in a kingdom that forbade conversion he would be a Jew...</p>	<p>ואף דזה פשוט דאם עכו"ם אחד יתגייר במלכות שאסור להתגייר על פי דינא דמלכותא, אפילו הכי דינו כישראל לכל דבר...</p>
<p>We can distinguish between the cases since one acquires slaves for servitude, a monetary issue, so that if the economic transaction is invalid there is no slave as regards the injunction [against marrying gentiles]....</p>	<p>אכן יש לחלק, דבקונה עבד או שפחה העיקר לענין עבודה ושירות, וזה דררא דממון וכיון דלא חל הקנין לענין הממון מטעם דינא דמלכותא, ממילא גם לענין איסור לא חל עליה שם עבד או שפחה. ...</p>
<p>As we have seen that the status of a slave woman who was acquired according to Judaic norms and</p>	<p>ז) מהאמור רואין אנו דשפחה הקנויה עפ"י דרכי הקנינים והוטבלה לשם עבדות ובקבלת מצות אף</p>

immersed for slavery – against the law of the land – has been debated	נגד דינא דמלכותא עכ"פ במחלוקת שנויה אם דינא כשפחה לענין דין תורה,
And even the position that the law of the land overrides is a rabbinic ruling that leaves the action valid on a "Biblical" level....	ועיין בבית שמואל אע"ז סי' כ"ח סק"ג דעתו דדינא דמלכותא דינא הוא רק דרבנן דמה"ת לא אמרינן דינא דמלכותא דינא. ...
And one can also argue that inasmuch as the [Jewish man's] intent is not to actually acquire her for servitude but rather in order to remove the injunction in order to marry her... all opinions would allow us to ignore the law of the land, just as we do in regard to conversion...	(י) ועוד יש סברא לומר בנידון דידן, כיון דאנן סהדי דאין כוונתנו כלל לקנותה לשם עבדות רק להפקיע איסורא בכדי שיוכל לישא אותה... אין מתחשבינן כלל עם הדינא דמלכותא לכל השיטות וכמו לעניין גירות...
And we know... how much the rabbis in all generations strove to permit daughters of Israel that they need not remain chained [without real husbands], and even relied on minority opinions...	ומצינו... כמה חתרו רבנים שבכל דור להתיר בנות ישראל שלא ישארו עגונות, וסמכו כמה פעמים אף על דברי יחידים...
All the more so in our case... since a man's pain is stronger and he may come to commit serious sins...	וכל שכן {הכא}... דצערא דגברא קשה מדאיתתא ושלא יבוא לידי עברות חמורות...

R. Yitzhak Yaakov Weiss (b. Poland 1902 – d. Israel 1989

שו"ת מנחת יצחק ה, מז

Regarding the matter of not permitting a <i>mamzer</i> to purify his children via a slave woman.	בנדון דאין להתיר בזה"ז שפחה לממזר לטהר בניו.
Answer: regarding the question whether the category of slaves exists today when it is in violation of the law of the land there is a rabbinic debate, and so we must be strict regarding this Biblical injunction [against marrying a gentile woman]...	תשובה ... (ג) והנה בנוגע אם שייך בזה"ז דינא דעבדים ושפחות כנענים, כיון דהוי כנגד דינא דמלכותא, יש בזה פלוגתא דרבנותא... (ד) ...ומ"מ כיון דיש פלוגתא דרבנותא, ובמידי דאורייתא כנ"ל [של איסור אשה נכרית לגבר יהודי], בודאי יש לילך לחומרא...
Although if we had the right to decide, I think that the correct view is the one that holds that the law of the land is irrelevant...	(ז) אמנם לענ"ד אם היה לנו הרשות להכריע בין אשלי רברבי הנ"ל, היה נראה להצדיק שיטת הסוברים, דלא אמרינן בזה דד"מ דינא. ...
Accordingly, I suggest the following solution that will allow a <i>mamzer</i> to marry such a woman based on an either-or argument and will permit the children <i>de facto</i> ...	(י) וכיון דאתאן לזה, אפשר להתחכם בהמצאה נכונה, שלהממזר בעצמו, יהיה מותר לכתחילה מטעם ממ"נ, והבנים יהיו מותרים מטעם דיעבד,
To wit, he can consensually acquire the gentile woman to become a [semi-]Jewish slave woman with attendant mitzvah obligations...	והיינו, שיקנה נכרית שברצונה ליכנס לדת ישראל, בתורת שפחה, ולהטבילה בקבלת עול מצוות לשם עבדות הכל במבואר (ביו"ד סי' רס"ז),
And afterward she will personally accept all the commandments and immerse as a regular convert in front of a court without her master's permission...	ואח"כ תקבל השפחה בעצמה עול מצוות, ותטבול לשם גירות, בלא רשות האדון שלה, אבל תעשה הכל כדת וכדין לפני בית דין כמבואר שם (סי' רס"ח).
So if she is actually a slave and acquired by the master the conversion is meaningless, since she could not convert without his permission... But if she is not acquired the conversion is valid.	והנה אם חל עליה שם עבדות, וגופה קנוי להאדון, הגירות אינה כלום, שאי אפשר לה להתגייר בלא רשות אדונה... ואם אין גופה קנוי להאדון, שוב מהני הגירות שלה,
If so, a <i>mamzer</i> may marry her since she is either a slave woman or a convert.	א"כ הרי הממזר יכול לישא אותה לכתחילה בלי שום חשש, מטעם ממ"נ, דהרי היא אחת מתרתי, או שפחה או גיורת, ומותר בשתייהם,
As regards the children, if the mother has the status of a slave they may enter the congregation after they have been freed, and if she is a full convert then they may not do so...	ובנוגע להוולדות, אם יש לאמם דין שפחה, מותרים לבוא בקהל אחרי השחרור, ואם יש לה דין גיורת, אסורים לבוא בקהל, ותלוי בפלוגתא הנ"ל,
But since the [status of the] children is a <i>de facto</i>	אבל כיון דבנוגע לדידהו שוב הוי דיעבד... ומסתבר

situation [בדיעבד], and the view that permits [purely legal slavery] is more convincing, we may rely on the lenient view.	טעמייהו דהמתירים, שפיר יש לסמוך על המקילים.
---	---

שו"ת מנחת יצחק חלק ה סימן מט

Regarding my respected <i>mechuten's</i> suggestion to acquire the slave woman for cohabitation alone - and not for any work or service, in my opinion that would not be considered an acquisition of a person [halakhically].	(ב) ..מה שהעיר כהד"ג מחותני (באות ט'), לקנות שפחה רק לעבדות דתשמיש המטה, ולא לשם שאר עבדות ושירות, הנה לענ"ד בכהאי גוונא לא הוי קניין הגוף...
--	---

שו"ת מנחת יצחק חלק ה סימן נ

The reason that this suggestion [of acquiring slaves] has not been carried out is because the sages were worried halakhically and policy-wise.	דהנה י"ל דטעמא רבה איכא בדבר, מה שנתבטל עצה זו, דבודאי לא נעלם מעיני גדולי הדור שלפנינו, גם ההמצאה שכתבנו, אלא שיש לומר שחששו לב' חששות גדולות, א' מצד ההלכה, וב' מצד מכשול.
Regarding Halakhah, this acquisition of a slave is merely a legal fiction to override a Biblical injunction, and so according to many authorities is forbidden. And although we do sometimes permit legal fictions regarding Biblical matters, we sometimes do not, and so we cannot introduce any new fictions.	מצד ההלכה: דבודאי לא יצאנו בכל זה מידי הערמה, שכל ענין של השפחות בזה, לא נעשה רק להערמה... דאם אין כאן שפחה, יש כאן משום גויה, ונוגע לו לאיסור דאורייתא... ואף אמנם... דגם במילי דאורייתא, התירו הערמה, מכל מקום גם יש מקומות שאסרו הערמה... ואם כן כיון שלא ניתן לנו הרשות לדמות מילתא למילתא בזה, אין לנו לחדש ענין של הערמה גם בנדון דידן.
Regarding policy, there are people who desire to convert insincerely but are stopped by the serious examination, and they may be advised by lawyers to be acquired as slaves who do not have to accept all the mitzvot, and then they will be freed by their masters without having accepted all the mitzvot.	מצד מכשול: בנשואי התערובת... שבאים להתגייר רק לפנים בעוה"ר, אבל מחמת שבודקים אותם כדין תורה, ורובם אי אפשר להם להתקיים בקבלת עול מצות, שמאריכין ומסבירים להם כל הקושיים שיש בזה ופורשים... ואם כן יש לחוש לעורכי דין, שילמדו תועים בינה, לעשות קניינים של עבדים ושפחות, כדי להקל מעליהן עניין חומר קבלת מצות, הנהוג בגירות, ואח"כ ישחררו אותם, ובשחרורן א"צ כלל לקבלת מצות

שו"ת מנחת יצחק חלק ה סימן מח

We require this [two-step process] even if the mamzerim are Torah observant and careful to acquire a woman who will truly accept the commandments	(יא) ולכל זה אנו צריכין אף באם הפסולי קהל [=הממזרים], המה שומרי תורה ומצות, ומדקדקים ליקח שפחה שתקבל עליה עול מצות באמת,
because we fear the situation that R. David b. Zimra (d. 1573) faced, of "slaves" who do not truly accept all the commandments.	דאל"כ עוד שייך בזה, מה שכתב הרדב"ז (ח"ב סי' אלף ש"ס) ז"ל, ותו שאני רואה כל השפחות בזמן הזה, אינם מקבלים מצות כלל מדעתן, ואע"פ שאומרת הן מן השפה ולחוץ וכו' עכ"ל.

שו"ת מנחת יצחק חלק ה סימן נב

And although my <i>mechutan</i> argued that this legal fiction [of simply acquiring slaves against state law] is no different than conversion [against state law], this actually differs even from conversion motivated by a[n external] reason since such converts truly wish to convert	(א) שם (באות א') העיר מחותני הגאון שליט"א על דברינו בענין הערמה, הנה לענ"ד בודאי הוי הערמה גמורה, ואינו דומה לגירות, דאף דנעשה על פי סיבה, מ"מ רצונם בגירות ממש,
- as opposed to the man who does not truly desire to own a slave woman who is his property forever and who cannot be released without a document of release.	מה שאין כן בשפחות, אין כוונתם שתהיה לו שפחה ממש פשוטו כמשמעו, שגופה קנוי לו לצמיתות עולם, לעבוד בה עבודת עבד, ושאף אם ישלחה ממנו, תהיה נצרכת גט שחרור וכו'.

SACRED versus FETISH

Sacred Text

תוספתא מסכת סנהדרין (צוקרמאנדל) פרק ד הלכה ז

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כא עמוד ב

<p>“And he [the king] shall write himself this [משנה] summary of the Torah – teaches that the Torah was destined to change [להשתנות] And why was it [the new script] called Assyrian? Because it came up with them from Assyria Rabi says: The Torah was given in Assyrian script, and when they sinned [the script] became an impediment, and it returned to Assyrian when they merited it in the time of Ezra</p>	<p>וכתב לו את משנה התורה הזאת וגו' תורה עתידה להשתנות ולמה נקרא שמה אשורי על שום שעלה בכתב אשורי ר' אומר בכתב אשורי ניתנה תורה לישראל וכשחטאו נהפכה להן לרועץ וכשזכו בימי עזרה חזרה להן אשורית</p>	<p>Mar Zutra or Mar Ukba said: Torah was first given to Israel in Hebrew script and in the Holy Language, and was then given again in the days of Ezra in Assyrian script and Aramaic The Jews chose Assyrian script and the Holy Language And left Hebrew script and Aramaic to the fools</p>	<p>אמר מר זוטרא ואיתימא מר עוקבא: בתחלה ניתנה תורה לישראל בכתב עברי ולשון הקודש, חזרה וניתנה להם בימי עזרא בכתב אשורית ולשון ארמי. ביררו להן לישראל כתב אשורית ולשון הקודש, והניחו להדיוטות כתב עברית ולשון ארמי.</p>
---	--	--	---

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כא עמוד ב

משנה מסכת מגילה פרק א משנה ח, פרק ב משנה א-ב

<p>Raba/h said: Although one's fathers left him a Torah scroll, it is a mitzvah for him to write one himself – as it says, “And now, write yourselves this song”</p>	<p>אמר רבא: אף על פי שהניחו לו אבותיו לאדם ספר תורה - מצוה לכתוב משלו, שנאמר ודברים ל"א+ ועתה כתבו לכם את השירה הזאת</p>	<p>There is no difference between The Books (Bible) and Tefillin and Mezuzot except that The Books may be written in any language While Tefillin and Mezuzot may be written only in Assyrian script (Hebrew) R. Shumeon b. Gamliel says: Even as regards Books, they only permitted Greek ...Megillah... is not valid for reading, until is written in Assyrian, on parchment, and with black ink</p>	<p>אין בין ספרים לתפילין ומזוזות אלא שהספרים נכתבין בכל לשון ותפילין ומזוזות אינן נכתבות אלא אשורית רבן שמעון בן גמליאל אומר אף בספרים לא התירו שיכתבו אלא יונית ... המגילה... לא יצא עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו</p>
--	--	--	---

Sacred Time

עייניו ב-במדבר פרק ט' – See Bamidbar chapter 9

<p>Rav said: Megillah on its date, may even be read privately. Not on its date, must be read with ten. Rav Assi said: Both not on its date and on its date, requires ten.</p>	<p>תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ה עמוד א אמר רב: מגילה, בזמנה - קורין אותה אפילו ביחיד, שלא בזמנה - בעשרה. רב אסי אמר: בין בזמנה בין שלא בזמנה בעשרה.</p>
--	---

Sacred Place

<p>Once R. Jochanan b. Zakkai was leaving Jerusalem accompanied by R. Joshua and [the] saw the Temple in its ruin. R. Joshua said: Woe to us that the place of atonement for the Jews' sins is destroyed. [R. Jochanan b. Zakai] said to [R. Joshua]: Do not be distraught. We have an equivalent atonement, deeds of loving-kindness. As it says (Hosea 6:6) “For kindness I desire, not sacrifice.” For we see that Daniel, the beloved, engaged in deeds of loving-kindness.</p>	<p>מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק ד פעם אחת היה רבן יוחנן בן זכאי יוצא מירושלים והיה ר' יהושע הולך אחריו וראה בית המקדש חרב אמר ר' יהושע אוי לנו על זה שהוא חרב מקום שמכפרים בו עונותיהם של ישראל. א"ל בני אל ירע לך יש לנו כפרה אחת שהיא כמותה ויזיה זה גמילות חסדים שנאמר כי חסד חפצתי ולא זבח (הושע ו') שכן מצינו בדניאל איש חמודות שהיה מתעסק בגמילות חסדים.</p>
--	--

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מט עמוד ב

1. אמר רבי אלעזר: גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות, שנאמר +משלי כא+ עשה צדקה ומשפט

sacrifices...	נבחר לה' מזבח.
Rabi Elazar said: Greater is loving kindness than charity...	2. ואמר רבי אלעזר: גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה, שנאמר +הושע+ י' זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד. אם אדם זורע - ספק אוכל ספק אינו אוכל, אדם קוצר - ודאי אוכל.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לב עמוד ב	
Rabi Elazar said: Since the destruction of the the Holy House, the gates of prayer were sealed... but although the gates of prayer were sealed, the gates of tears were not sealed...	3. ואמר רבי אלעזר: מיום שחרב בית המקדש ננעלו שערי תפלה, שנאמר: +איכה ג'+ גם כי אזעק ואשוע שותם תפילתי, 4. ואף על פי ששערי תפלה ננעלו שערי דמעה לא ננעלו, שנאמר +תהלים ל"ט+ שמעה תפילתי ה' ושועתי האזינה אל דמעתי אל תחרש.

תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כב עמוד א	
If one was riding on a donkey he should alight If he cannot alight let him turn his face aside If he cannot turn his face aside, let him direct his heart to the Building of the Holy of Holies If he was sitting on a boat or carriage, let him direct his heart to the Building of the Holy of Holies	אמר רב חנה בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא: המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכניה ננגדו, שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד
משנה מסכת ברכות פרק ד משנה ה-ו	R. Hanah b. Biznah said in the name of the R. Shimeon the Pious: One who prays must view himself as if the Presence is before him, as it says "I have placed G-d before me constantly"
יהיה רוכב על החמור ירד ואם אינו יכול לירד יחזיר את פניו ואם אינו יכול להחזיר את פניו יכין את לבו כנגד בית קדש הקדשים: יהיה יושב בספינה או בקרון או באסדה יכין את לבו כנגד בית קדש הקדשים:	היה רוכב על החמור ירד ואם אינו יכול לירד יחזיר את פניו ואם אינו יכול להחזיר את פניו יכין את לבו כנגד בית קדש הקדשים: יהיה יושב בספינה או בקרון או באסדה יכין את לבו כנגד בית קדש הקדשים:

Sacred Story

On the 25 th of Kislev, there are eight days of Hannukah in which we do not eulogize nor fast. (Quote is in Aramaic in the original)	מגילת תענית ב"ה בכסליו יומי דחנוכה תמיא אינו, דלא למספד בהון ודלא להתעמות בהון.
---	--

What is Hanukkah? For the rabbis taught: "On the 25 th of Kislev, there are eight days of Hannukah in which we do not eulogize nor fast." (Text now switches to Hebrew, not the colloquial tongue of the Jews.) When the Greeks entered the Temple, they impurified all the oil there. When the Kingdom of House of the Hasmoneans beat them, they searched and found only one cruse of oil that still had the High Priests seal – enough to light for one day. A miracle was performed with it and they lit from it for eight days. The next year, they established these [days] and made them a holiday of praise and thanks.	תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב מאי חנוכה? דתמו רבון: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמיא אינו, דלא למספד בהון ודלא להתעמות בהון. שכשנשכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמונים שבחזקל, וכשגברה מלכות בית השמונאי ונצחום, בדקו ולא מיצאו אלא פך אחד של שמן שזיחה מנחה בחותמו של כזקן גדול, ולא היה בו אלא לחזקיק יום אחד, נעשה בו נס וחזקיקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים כההלל וחזקיקו.
--	--

MAHARAL of Prague, Rabbi Yehuda Levy ben Bezalel [1525-1609] The main reason that the days of Hanukkah were instituted was to celebrate the victory over the Greeks. However, so that it would not seem that the victory was due only to might and heroism, rather than to Divine Providence, the miracle was denoted by the lighting of the Menorah, to show that it was all by a miracle, the war as well ...	מהר"ל, "חידושי אגודות" חלק א', עמ' ד' = נר מצווה מה תאמר וכי בשביל שנעשה להם נס בהדלקה... היו קובעים חנוכה? וכל נס שחי"ב יהודות ולהלל הוא בשביל הצלתו, ולא בשביל שנעשה לו נס [כדי] לעשות המצוה. וראיה, כי ב'על הניסים לא הזכירו הוס של הנרות כלל. ויש לומר שעיקר מה שקבעו ימי חנוכה [הוא] בשביל מה שנצחו את היוונים. רק שלא יהיה נראה שיהיה [הצאון ע"י] נס שהשי"ע שנעשה זה, ולא מכוחם וגבורתם, ולפיכך נעשה הנוס ע"י נרות המנורה, [כדי] שידעו שהכל היה בנס, המלחמה גם כן
---	--

The Human Need to Retain the Forms of Norms

Background: What do We Mean by Mimetic Norms?

רמב"ם הלכות שחיטה ה:א

We already explained that the torn animal (terefah) referred to in Scripture is one that is dying	כבר ביארנו בהלכות איסורי מאכלות שהטרפה האמורה בתורה היא הנוטה למות...
---	---

רמב"ם הלכות שחיטה י: יב-יג

These enumerated wounds make the animal a terefah although contemporary medicine can cure the animal. You have only that which the sages enumerated as it says "According to the Teaching that they will teach you."	טרפיות אלו... שמנו ואמרו שהן טריפה אף על פי שיראה בדרכי הרפואה שבידינו ש..אפשר שתחיה מהן. אין לך אלא מה שמנו חכמים שנאמר על פי התורה אשר יורוך.
--	--

חזון איש - הלכות טריפות סימן ה ס"ק ג

... and even contemporary treifot which survive. This should not surprise since G-d created cures for treifot, too, except that they were not revealed in all generations and in all places... And the Sages were given the responsibility to establish the treifot during the two thousand years of Torah; Rav Ashi and Ravina were the end of teaching and we have no new Torah after them.	ואף בטרפיות.... בזמננו דמנתחים הרופאים וחיים, ואין לתמוה על זה, דבאמת נראה דברא הקב"ה רפואות אף לטרפיות... אלא שלא נתגלו בכל דור ודור ובכל מקום ומקום... ונמסר לחכמים לקבוע הטרפיות ע"פ רוח קדשם שהופיע עליהם, והנה היה צריך להקבע בשני האלפים תורה כדאמר... רב אשי ורבינא סוף הוראה, ואין לנו תורה חדשה אחריהם...
--	---

ה' אלחנן ווסרמן, קובץ שיעורים, כתובות, סעיפים רב - רג

The exemption for acting inefficiently obviously depends on local contemporary [practice]	נראה דהא דפטור... בעושה כלאחר יד... דבר פשוט, דזה תלוי הכל לפי הזמן ולפי המקום...
---	---

שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן ט- וכן יש להשוות את החזו"א שביעית כ"ז, א'

When the work is normally done indirectly, that is considered direct action and not indirect	...בכה"ג שדרך המלאכה בכך שרגילין לעשותה על ידי גרמא הרי זה חשיב כמעשה בידים ולא כגרמא...
--	--

חזון איש או"ח, מועד הלכות שבת - סימן לח אות א = שביעית כ"ה, ל"ח

Since this is the normal way, it is called work and not indirect	כיון שכן דרכו, מקרי מלאכה ולא גרמא
--	------------------------------------

חזון איש - שביעית כ"ז, א'

From here we learn that one who plows by directing a steam or electric engine into the furrows, and not man-power, is nonetheless actually plowing and is obligated in a sin-offering.	ומכאן לחורש במכונה שמתנעה ע"י קיטור או ע"י חשמל, והאדם מכווין אותה שתלך לפי תלמי השדה אף אם אין כאן כח האדם בעצם החרישה... זהו מלאכת חרישה וחייב עליה חטאת.
--	---

First Reason – The Desire for Truth

מורה נבוכים חלק ג' פרק מ"א

Since G-d knew that some Torah laws would have to be dropped or added on based on circumstances, He warned against adding or deducting since this would cause... loss of belief in the Divinity of the Torah	כאשר ידע האלוה יתברך שמשפטי זאת התורה יצטרכו בכל זמן, לפי התחלף המקומות והחידושים ולפי הנראה מן העינים, להוסיף על קצתם ולגרוע מקצתם, הזהיר מן התוספת ומן המגרעת ואמר: "לא תוסף עליו ולא תגרע ממנו" - כי היה זה מביא... להאמין בה שאינה מאת האלוה...
--	---

שו"ת דברי מליכאל חלק ו', סימן לה

If so, we would say that the Talmudic sages erred as regards the law of a deaf-mute, G-d forbid, because they did not know that he can be taught to speak! Thus, one must say that this rule that a deaf-mute is not mentally competent and is exempt from all commandments, was received by Moses at Sinai. Thus, since He did not distinguish between whether or not they taught [the person] to speak, it must all be the same.	דאם כן נימא שחכמי הש"ס טעו חס וחלילה בדיון חרש בשביל שלא ידעו שאפשר ללמדו לדבר! ועל כן צריך לומר דזה נתקבל הלכה למשה מסיני שחרש אין בו דעת ופטור מן התורה מכל המצוות, וכיוון שלא חילק בין שלמדוהו לדבר או לא, מוכח שהכל אחד.
---	--

שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן לד

In spite of the <i>Divrei Malkiel</i> ... I think that before they knew how to teach the [deaf-mutes] and to develop their minds as we now know, the [deaf-mutes] were truly similar to imbeciles – but not in our times	אף שהביא כת"ר מדברי מליכאל חלק ו' "בזה נתקבל מהלכה למשה מסיני" משום דא"א לומר שחכמי הש"ס טעו ח"ו בדין חרש בשביל שלא ידעו שאפשר ללמדו נלענ"ד דיתכן דלפני שידעו ללמדם ולפתח את שכלם כמו שידעו בזמננו היו נחשבים באמת כשוטים משא"כ בזמננו
--	--

R. Joseph Ber Soloveitchik (1903-1993), *Halakhic Man*

Maimonides' attempt at rationalization [of *mitzvot*].. brought forth a historical controversy that embroiled all Jewish scholars of that epoch... While we recognize his opinions on more complicated problems such as prophecy, teleology and creation, we completely ignore most of his rational notions regarding the commandments. They are essentially, if not entirely, valueless for the religious interests we have most at heart... [since] in rationalizing the commandments genetically, Maimonides developed a religious "instrumentalism"....

ערוך השולחן חושן המשפט תכז, י' ועל ענייני הצדקות שאין מברכין: אלולי דברי הקדמונים ז"ל היה נראה לי טעם... דאע"ג דהאישי הישראלי מחוייב לעשות גם מצוות שכליות לא מפני השכל אלא מפני צווי הקב"ה... מ"מ קדושת ישראל אינו ניכר כל כך ב[מצוות] השכליות כמו ב[מצוות] השמעיות כמ"ש חז"ל ביומא [ז:ס] ולכן לא תקנו ברכות על מצות שכליות ודרך ארץ שיש מהם בכל אום ולשון... צא ולמד דהא שבת ויו"ט מצוה לאכול ולשתות ולא תקנו ברכה ע"ז לבד ממצה בלילה ראשונה של פסח מפני שמשונה אפייתו וכן אכילת מרור מפני שאין דרכו של אדם לאכול כאלה....	שו"ת חוות יאיר סימן צד הלכה כרב באיסורא... הלכה כשמואל בדינא... כי שמואל, לרוב חקירתו וידיעתו באצטגנינות ורפואות, לא היה בקי... והיה מופלג בעיון ושיקול הדעת שהוא כח המצייר והמדמה והמפריד בין דבר לדבר בסברא כל דהו ומצד זה דיני ממונות הם מקצוע גדול דיש חדשים לבקרים ומעט מזעיר נמצא במשנה וברייתא וצריך שיקול הדעת קולע אל השערה ולא יחטיא... ורב היה מלא ברכת ה' במשניות וברייתות עד שאמרו עליו רב תנא ופליג. ומפני שהיו מופלגים בשני מעלות כל אחד במעלה אחת פסקו חכמי הש"ס כן
---	--

ליקוטי מוהר"ן – חלק א, תורה סב

The source of the divisiveness of the evil inclination is from the divisiveness in the holy – the debates of tannain and amoraim wherein some forbid and some permit – which divides the heart and implants heresy. Thus when one corrects the holy divisiveness via the fixed laws that bring decision and peace to the rabbinic debates, the divisiveness of the evil inclination disappears and one can then serve G-d with all his heart, with both inclinations.	עקר היתהוה מחלקת היצר הרע שרשו מן המחלקת שבקדשה קשה שתלשלה מן דרגא לדרגא עד שנשתלשל למטה נתהוה ממנו מחלוקת היצר הרע, בבחינת "חלק לבם" ומטיל בו אפיקורסות... ומחלקת שבקדשה הוא מחלקת תנאים ואמוראים שבגמרא, שזה אוסר וזה מתיר... וכשמתקן המחלקת שבקדשה... הן הלכות פסוקות כי פסק הלכה הוא השלום והכרעה של מחלוקת התנאים ואמוראים... מתקן המחלקת שבקדשה ואז נתבטל המחלקת היצר הרע שבלבו ואז יוכל לעבד את השם בכל לבבו, בשני יצרים...
--	--

Second Reason – The Desire for Religiously Significant Practice

שו"ת מהרשד"ם חלק אה"ע סימן רלה

Question A woman who was a captive but regarding whom another captive woman testified that she is pure, may she marry a kohen? Behold Since contemporary kohanim are of doubtful status and a captive is merely forbidden Rabbinically, we rule that a doubtful rabbinic violation is permitted	שאלה שבויה שנשבית יתרה מבת שלש ש' יום א' ואשה מפי שבויה שנשבית עמה מעידה שהיא טהור' ושאל השו"א אם יכולה להנשא לכהן אם לא... הרי שכהני' בזמננו אינם כהנים ודאי... אלא ס' וא"כ אחר שאיסור זה דשבויה אינו אלא איסור דרבנן... ראוי לנו לומר ספק דרבנן לקולא
--	--

שו"ת כנסת יחקאל סימן נא

G-d forbid that we should impugn our contemporary kohanim, and that our first-borns should be unredeemable	חלילה להוציא לעז על יחוסו כהונה בזה"ז ושהיו כל הבכורים מבלי שבוים
--	---

מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק יב

"You shall eat it with matzah and herbs"; it is a mitzvah to eat them together... "Eat it" teaches that none hinders the other	על מצות ומוררים יאכלוהו מצוה לאכול כולן כאחת. הלל הזקן היה כורסן זה בזה ואוכלן. יכול יהו מעכבין זה את זה ת"ל יאכלוהו אפילו אחד מהן.
--	--

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קכ עמוד א

Rava said: Matzah today is [still] Biblical	אמר רבא: מצה בזמן הזה דאורייתא
---	--------------------------------

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף לח עמוד ב

...in the name of R. Yohanan b. Nuri: If he has no royal blue he hangs a white [thread]	רבי יצחק אומר משום ר' נתן, שאמר משום רבי יוסי הגלילי שאמר משום רבי יוחנן בן נורי: אין לו תכלת מטיל לבן.
---	---

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף לח עמוד א

Rabi says that they do hinder each other And the Sages say that they do not.	תניא: "וראיתם אותם" - מלמד שמעכבין זה את זה, דברי רבי, וחכמים אומרים: אין מעכבין.
---	--

מחזור ויטרי הלכות פסח (עמ' 254-310) סימן נה

Bread is covered on top and on bottom as a sign of the <i>mann</i> . For if not, it would suffice to cover the bread from on top and to place the bread directly on the table.	מכסים הלחם זכר למן. ונראה לפיכך עורכין הלחם בין שתי מפות. דאם לא כן דיי בפריסת מפה אחת על הלחם, והלחם על השלחן.
---	--

Third Reason – the Desire to Maintain Connections to the Past

ספר מהרי"ל (מנהגים) הלכות יום כיפור

(החלק המודגש מובא ברמ"א סוף או"ח תרי"א:)

[יא] .. אמר מהרי"ל סג"ל אין לשנות מנהג המקום בשום ענין אפילו בניגונים שאין מורגלים שם.

The local custom should not be changed even as regards unaccustomed tunes

וסיפר לנו מעשה בעצמו שהיה שליח ציבור פעם אחת בקהלת רעגנשפורג בימים הנוראים, והיה מנגן כל התפלה כמנהג מדינת אושטרייך כי כן המנהג שם. והוקשה בעיניו שהיו אומרים הפטרה בניגון בני ריינס.
ואמר שבאותו פעם היה הוא אומר סליחה אני אני המדבר אשר יסד רבינו אפרים לומר לתפלת מוסף, וסבר שמצוה לומר שם לכבוד רבינו אפרים המחבר אשר מנוחת כבודו שם. ואמרו המנהגים אליו שאין מנהגם לומר אותה הסליחה ולא שמע אליהם מסברתו דלעיל.
לימים מתה בת הרב ביום כפור והצדיק הרב הנזכר עליו הדין שלקתה בתו על מה ששינה מנהג המקום.

משנה ברורה תרי"ז,

since this affects the community's focus	כי עי"ז מבלבל דעת הקהל
--	------------------------

דוד תפילה

May G-d remember the holy rabbis in Israel and Bavel and the Exilarch and judges with grace, kindness, and mercy	יְקוּם פִּירְקוֹן מִן שְׁמַיָא חֲנָא וְחֻסְדָא וְרַחֲמֵי... לְמַרְנָן וְרַבְנָן הַבּוֹרְתָא קַדִּישָׁתָא דִּי בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל וְדִי בְּבַבְלָא לְרִישֵׁי כְּלָה וְלְרִישֵׁי גְלוּתָא וְלְרִישֵׁי מִתִּיבְתָא וְלְדִינֵי דִי בְּבָא
--	--

Fourth Reason – The Need to Participate in a Plausibility Structure

מטה אפרים, סימן תרז, סעיף ב

One should recite the confession as it is written in the siddur and not remove oneself from the community by correcting it to state the lenient before the severe For on these holy days it is more critical to include one's payer in the congregation and not make an impression of separation. And even during normal days one should not do so for one finds G-d's redemption and peace in the multitude.	סדר הוידי יש לומר בנוסחא הכתוב בסידורים, ואין לשנות בנוסחא בשביל שיש להקדים הקל לחמור וכיוצא בו רק כל אחד יאמר בנוסח מדינתו ולא יוציא עצמו מהכלל כי בימים קדושים אלו עיקר לכלול תפלתו בתוך תפלת צבור ושלא לפרוש מהם, וזה הבא לשנות הרי תפלתו עושה רושם לעצמו והיא מוצאת מכלל תפלת הצבור. ואף בימות החול אין לעשות כן... ונאמר "פדה בשלום נפשי וכו' כי ברבים היה עמדי".
---	--

ספר החנוך מצוה עח' - אחרי רבים להטות

If we were commanded to each fulfill the Torah as we understood best, the result would be a destructive creation of multiple Torah-s.	...אלו נצטוונו "קיימו התורה כאשר תוכלו להשיג כוונתה כל אחד ואחד מישראל" ... יצא מזה חורבן שתעשה התורה ככמה תורות.
---	---

Fifth Reason – to maintain a sufficient group size

Ecclesiastes 4:12 Though one might overpower one [who is standing alone], two can defend themselves. A triple[-braided] cord is not quickly broken.	קהלת ד, יב ואם יתקפו האחד השנים יעמדו נגדו והחוט המשלש לא במהרה ינתק:
Midrash Tanhuma (Buber) Nitzavim, ch. 4 If a person picks up a bundle of reeds can he break them at one time? But if he takes [them] singly, even a child can break them. So, too, you find that Israel cannot be redeemed until they are one cluster.	מדרש תנחומא (בובר) ניצבים סימן ד אם נוטל אדם אגודה של קנים שמא יכול לשברם בבת אחת, ואילו נוטל אחת אחת אפי' תינוק יכול ומשברם, וכן אתה מוצא שאין ישראל נגאלים עד שיהיו אגודה אחת

The Qualities of a Decisor (Posek)

<p>Talmud - Mas. Horayoth 10b</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 'Ulla said: Tamar committed adultery (Genesis) and Zimri also committed adultery (Num. XXV, 6ff). Tamar committed adultery and kings and prophets descended from her; Zimri committed adultery and through him many ten thousands of Israel fell. 2. R. Nahman b. Isaac said: A transgression with good intent is more meritorious than the performance of a commandment with no intent; for it is said, Blessed above women Jael be the wife of Heber the Kenite, above women in the tent shall she be blessed (Judges V, 24). Who are the women in the tent? Sarah, Rebeka, Rachel and Leah. 3. But this is not so! For did not Rab Judah say in the name of Rab: Let a man always engage in Torah and the performance of commandments even though his motive may be ulterior, because even ulterior motive will ultimately lead to disinterested [study and performance]? 4. Say. 'Like the meaningless performance of a commandment.' 5. R. Johanan said: That profligate (Sisera) had seven sexual connections at that hour; for it is said, Between her feet he sunk, he fell. he lay etc. (Judges V, 27) 6. But, surely, she enjoyed the transgression! 7. R. Johanan said in the name of R. Simeon b. Yohai: Even the favours of the wicked are distasteful to the righteous. 	<p style="text-align: center;"><u>תלמוד בבלי הוריות דף י"ע"ב</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ואמר עולא: תמר זנתה וזימרי זינה, תמר זנתה - יצאו ממנה מלכים ונביאים, זימרי זינה - נפלו כמה רבבות מישראל. 2. אמר רב נחמן בר יצחק: גדולה עבירה לשמה ממצוה שלא לשמה, שנאמר: +שופטים+ תבורך מנשים יעל אשת חבר הקיני מנשים באהל תבורך, מאן נינהו נשים באהל? שרה, רבקה, רחל ולא. איני? והאמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה! 4. אימא: כמצוה שלא לשמה. 5. אמר רבי יוחנן: שבע בעילות בעל אותו רשע באותה שעה, שנאמר: +שופטים+ בין רגליה כרע נפל שכב וגו'. 6. והא קא מיתהניא מעבירה! 7. אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: אפילו טובתם של רשעים רעה היא אצל צדיקים.
---	--

<p>Mishnah Negaim 2:5</p> <p>A [priest] may examine everyone's blemishes except his own – R. Meir says not even his relatives' blemishes A person may release everyone's vows except his own – R. Yehudah says not even his wife's vows that do not affect him A person may check all firstborn except his own</p>	<p style="text-align: center;"><u>משנה מסכת נגעים פרק ב משנה ה</u></p> <p>כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו - ר' מאיר אומר אף לא נגעי קרוביו כל הנדרים אדם מתיר חוץ מנדרי עצמו - רבי יהודה אומר אף לא נדרי אשתו שבינה לבין אחרים כל הבכורות אדם רואה חוץ מבכורות עצמו:</p>
<p>Eruvin 63a</p> <p>Rava said: a Torah student may check his own knife.</p>	<p style="text-align: center;"><u>עירובין דף סג עמוד א</u></p> <p>אמר רבא: צורבא מרבנן חזי {סכינא} לנפשיה.</p>
<p>Rambam's Commentary on Negaim 2:5</p> <p>The Halakhah is according to neither R. Yehudah nor R. Meir</p>	<p style="text-align: center;"><u>רמב"ם על נגעים ב, ה</u></p> <p>ואין הלכה כר' יהודה. ולא כר' מאיר.</p>
<p>R. Shimshon of Sens, Negaim 2:5</p> <p>One must distinguish between permitting that which was forbidden and permitting that which may have become forbidden</p>	<p style="text-align: center;"><u>רש"ש על משנה נגעים ב, ה</u></p> <p>יש לחלק בין היכא דלא איתחזק איסורא להיכא דאיתחזק</p>

ShU"t Meishiv Davar 2:9

1. Some create dissension or persecute another as an act of righteousness; although they know that these actions are forbidden, they consider it to be a transgression with good intent for which they will receive reward...
2. But this has two conditions. The first is that the perpetrator should have absolutely no enjoyment/benefit from that sin as the Talmud says regarding Yael... for although the sin... was permitted... she would not have been praised...
3. The second is to calculate whether this sin is worthwhile... in light of the mitzvah that he calculates will thereby result...
4. ...and [to weigh] the intended gain of this righteous sin against the resultant loss...

שו"ת משיב דבר חלק ב סימן ט

1. ...ויש עושה מחלוקת או רודף את האדם לשם מצוה, אע"ג שיודע שהוא עבירה לעשות מחלוקת או לרדוף אדם מישראל, מכ"מ מחשב שהוא עבירה לשמה היינו לשם מצוה ויקבל שכרה, וכדאיתא בנזיר (כ"ג) גדולה עבירה לשמה וכו',
2. **וע"ז יש שני תנאים תנאי הראשון שלא יהנה מאותה עבירה כלל**, וכדאיתא שם גבי יעל שנשתבחה במה שעשתה עבירה לשמה ומקשה והא קא מתהני מעבירה וכו', **אלמא דאע"ג שהיתה רשאה לעשות עבירה משום פקו"נ דישראל, מכ"מ אם היתה נהנה/נהנית/מעבירה זו, לא נשתבחה כלל**, דאסור ליהנות מעבירה לשמה.
3. **תנאי השני שיש לחשוב אם כדאי עבירה זו דמחלוקת או רדיפה לגבי מצוה זו שמחשב שיעלה ע"י מזה**, וזהו דברי חז"ל המושלים ביצרם, היינו שאין להם שום הנאה במה שעושה עבירה זו לשמה,
4. ואח"כ באו חשבוננו ש"ע הפסד מצוה שיגיע עי"ז נגד שכרה שיקבל מזה המצוה, ויכול להיות שההפסד שיגיע עי"ז רבה על שכרה, **ושכר עבירה לשמה שמכין נגד הפסדה שיגיע אח"כ**,

5. **וזה המוסר למדו מהא שהגיע ממלחמת סיחון עם מלך מואב הראשון, ודייק הכתוב הראשון שהיה עד כה הנהגת מואב שלא ע"י מלך, ועלה בדעת רוב המדינה לעשות להם מלך, והיה איזה צד שלא רצו בזה וכסבורים שטובת המדינה שיהיו כמו שהיה עד כה, מה עשו הביאו את סיחון לחלום את המלך, וכסבורים שאם ינצח סיחון הלא יהרוג את המלך, ויעשו בזה טובה להמדינה לפי דעתם, אבל לא באו חשבוננו של עולם, ומה יצא מזה, שנלחם במלך מואב הראשון ויקח את כל ארצו מידו, הרי הרעו להמדינה הרבה ע"י מחלוקתם ומעשיהם בלי חשבון.**

Novellae of the Rashba on RH 16a

Why do we blow shofar seated and then again when standing [and reciting the amidah]? In order to confuse Satan. The Tosafists challenged that this violates "Do not add" ... And they answered that the injunction does not apply to the repetition of a mitzvah... However, the challenge itself is invalid since the injunction applies only to additions made by an individual... but not to that which the Sages decreed as needed For the Torah itself commanded to "obey the teaching that they will teach you"

חדושי הרשב"א על ראש השנה דף טז ע"א

למה תוקעין ומריעין ותוקעין ומריעין כשהן יושבין תוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב את השטן. הקשו בתוספות והא קא עבר משום בל תוסיף.. והם ז"ל תירצו דלא שייך בל תוסיף בעשיית המצוה שתי פעמים.. ומסתברא דלא קשה כלל, דלא אמרו התם דאיכא משום בל תוסיף אלא במה שהוא מוסיף מדעת עצמו.. אבל במה שעמדו חכמים ותקנו לצורך אין כאן משום בל תוסיף דכבר אמרה תורה (דברים יז, יא) על פי התורה אשר יורוך. ותדע לך דהא שמיני של סוכה בזמן הזה מצוה של דבריהם וישבין ואוכלין בה למצוה, ואע"ג דבקיאינן השתא בקביעא דירחא